

Valtioneuvoston oikeuskansleri

kirje Dnro 363/1/03

SELVITYS

Oikeusministeriö lausuu kunnioittavasti asiassa seuraavaa.

Kari Räisänen on oikeuskanslerinvirastoon toimittamassaan kirjoituksessa kiinnittänyt huomiota siihen, että Helsingin Kontulan postissa ennakkoäänestys oli järjestetty siten, että äänestyskopista palaavien ja äänestyslippua vastaanottavien vaalitoimitsijoiden välissä jonotti ainakin 30 henkilöä äänestyslippu kädessään. Tällöin on mahdollista näyttää äänestyslippu muille äänestäjille.

Oikeusministeriö on vaalilain 195 §:n nojalla antanut vaaliviranomaisille määräyksiä ja ohjeita vuoden 2003 eduskuntavaaleja varten. Vaaliohjeissa numero 4 "Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa" sivulla 12 vaalitoimitsijoita ohjeistetaan siitä, että vaalisalaisuuden turvaamiseksi äänestäjän on voitava täyttää äänestyslippunsa rauhassa ja muiden katseilta suojassa. Tässä tarkoituksessa ennakkoäänestyspaikkaan on hankittava yksi tai useampi äänestyskoppi. Sivulla 12 on ohjeistus siitä, että äänestyskoppien sijoittamisessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota vaalisalaisuuden säilymiseen ja myös siihen, että valaistus äänestyskopissa on riittävän hyvä. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että äänestyskoppien välit ovat riittävän suuria, jotta kulku kuhunkin koppiin voi tapahtua häiritsemättä muissa kopeissa olevia äänestäjiä. Äänestyskoppeja ei pidä sijoitella siten, että kulku koppeihin tapahtuu muiden koppien takaa. Sivulla 17 vaalitoimitsijoita on ohjeistettu siitä, että äänestäjää on kehotettava menemään äänestyskoppiin ja tekemään äänestysmerkintänsä äänestyslippuun niin, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyskopissa ei samalla kerralla saa olla kuin yksi äänestäjä.

Vaaliohjeissa numero 1 "Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät" sivuilla 14 ja 15 kunnan keskusvaalilautakuntaa on ohjeistettu seuraavasti: "Äänestyskoppien, joissa äänestysmerkintä tehdään, hankkimisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista vastaa kunta. Äänestyskoppien tulee olla sellaiset, että vaa-

D:\data\JARMO\Eoa\Oka\Kontula-Räisänen.doc

Käyntiosoite Eteläesplanadi 10 00130 HELSINKI	Postiosoite PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	Puhelin (09) 160 03	Telekopio (09) 1606 7730	Sähköpostiosoite kirjaamo.om@om.fi
--	---	-------------------------------	------------------------------------	--

19.5.03 ✓

lisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestyskoppien toimittamisesta ennakoäänestyspaikkaan vastaa kunnan keskusvaalilautakunta.

Käytyään Kontulan postissa äänestämässä Kari Räisänen kertoi saman päivänä puhelimitse ministeriölle huolensa siitä, että Kontulan postissa äänestäjien oli mahdollista näyttää äänestyslippuja toisilleen. Ministeriöstä oltiin heti yhteydessä ennakoäänestyksestä vastaaviin henkilöihin Suomen Posti Oyj:ssä. Äänestyskoppeja Kontulan postissa siirrettiinkin lähemmäksi vaalitoimitsijoita. Kari Räisänen käsityksen mukaan epäkohdat jäivät kuitenkin edelleen olemaan, kun hän myöhemmin kävi tarkistamassa tilanteen. Postin palautteen mukaan Kontulan ennakoäänestyspaikassa ei kuitenkaan ollut Räisäsen ilmoittamia ongelmia.

Vaalitoimitsijoita on kehoitettu huolehtimaan siitä, että järjestys ennakoäänestyspaikassa ja sen välittömässä läheisyydessä säilyy moitteettomana. Ennakoäänestyspaikassa saapuvilla olevien on noudatettava niitä määräyksiä, joita vaalitoimitsija harkitsee tarpeelliseksi antaa. Äänestysaikana on erityisesti valvottava, ettei ennakoäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä pidetä puheita eikä julkipanna tai jaeta painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia eikä millään tavalla vaikuteta tai yritetä vaikuttaa vaalivapauteen. Mikäli määräyksiä tässä suhteessa rikotaan tai yritetään rikkoa, vaalitoimitsijan on heti poistettava häiritsijä ennakoäänestyspaikasta tai sen liepeiltä, tarvittaessa poliisiviranomaisen avulla. Vaalitoimitsijoiden on pidettävä huoli siitä, että ääni-oikeuttaan jo käyttäneet viipymättä poistuvat ennakoäänestyspaikan äänestystilasta. (Vaaliohjeet numero 4, sivu 37)

Kunnan keskusvaalilautakunta määrää vaalitoimitsijat kotimaan yleisiin ennakoäänestyspaikkoihin (Vaalilaki 17 § 2 mom.). Tällöin keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia siitä, että vaalitoimitsijoita on määrätty kuhunkin ennakoäänestyspaikkaa riittävästi, jotta vaalitoimitsijat voivat huolehtia myös järjestyksen säilymisestä ennakoäänestyspaikassa.

Vaalijärjestelmämme mukaan äänestäjä vastaa äänestamisestään ja siitä, että vaalisalaisuus säilyy pitämällä täytetyn äänestyslipun kokoon taitettuna. Jos äänestäjä loukkaa vaalisalaisuutta esimerkiksi ilmoittamalla ketä hän aikoo äänestää tai on äänestänyt, on tästä hänelle heti huomautettava. Mikäli tarkoituksena on ollut vaikuttaa muihin äänestäjiin tai tahallaan tuottaa häiriötä äänestyspaikalla, tulee viimeisenä keinona kysymykseen henkilön poistaminen äänestyspaikalta. Ratkaisu tehdään tapauskohtaisesti ottaen huomioon, että äänioikeuden käyttämistä ei tarpeettomasti estetä, ja toisaalta, että vaalisalaisuuden loukkaustilanteet mahdollisuuksien mukaan estetään tai rajoitetaan.

Kari Räisänen ilmoittaa havainneensa ongelmia myös Helsingin Pääpostissa toteutetuissa ennakoäänestysjärjestelyissä. Ministeriöstä on tutustuttu ennakoäänestysjärjestelyihin Pääpostissa. Äänestysjärjestelyt Pääpostissa oli nyt ja kuten aikaisemmissakin vaaleissa toteutettu hyvin.

Ministeriö on hankkinut asiassa selvityksen Suomen Posti Oyj:ltä. Selvitys liitetään oheen.

Ministeriön mielestä Kari Räisäsen kantelu on aiheeton.

Asiakirjat palautetaan.

Osastopäällikön sijainen
Vaalijohtaja

Jarmo Törneblom

Kehittämispäällikkö

Arto Jääskeläinen

LIITTEET Palautettavat asiakirjat
Suomen Posti Oyj:n selvitys